

ЗАМАН

КЪАБАРТЫ-МАЛКЪАР РЕСПУБЛИКАНЫ ПАРЛАМЕНТИНИ ЭМ ПРАВИТЕЛЬСТВОСУНУ ГАЗЕТИ

ВРЕМЯ

ГАЗЕТА ПАРЛАМЕНТА И ПРАВИТЕЛЬСТВА КАБАРДИНО-БАЛКАРСКОЙ РЕСПУБЛИКИ

Берлинде «Жашыл ыйыкъ»

Арсен КАНОКОВ:

Италия бла бирге ишлеуню эл мюлкден башлагъанбыз, энди туризмге, саулукъ сакълаууа бла билим берууге кечерикбиз

Къабарты-Малкъарда эл мюлкде ишленгенни къыуум, къыралны делегациясына кирип, Берлинде «Жашыл ыйыкъ-2013» кёрмючге тири къатышды. Россейни келечилери Германияда бу жол бла 13-но каре баргъанларым, республиканы бла кёрмючге бешинчи болгъан бегликерге сюебиз. КъМР бийик даражалы халкъла аралы форумда Север-Кавказ федеральный округну жанын субъекти болуп къатышканын да сакълаууа жарамаз.

Кёрмючде КъМР-ни Башчысы италияны инвесторла бла сёвешуле бардыр ганды. Ала башлагъандан сора, эки жаны да аланы бек хайырлыгъа санап, ыразы болгъанларын билдиргендиле. «Биз кёл сейирлик проектлерге къараганбыз. Эл мюлкню юсюнден айтханда, тахта кёгетле ёдюрюлюк тюрлю-тюрлю телпичала эмда жарашдыруучу заводла ишлеуню юсюнден сёз баргъанды. Жемишлени, артыкъда баллини, марокону бла нанькыны ачыкъ жерде ёдоруоно оиларына энчи эс бурлугъанды», - дегенди Арсен Канокон. Ол дагыда Къабарты-Малкъарны тайбйгъат, хауа болумлары аны жеринде кёл тюрлю кёгетле бла жемишле ёдоруоно оил баргъаларын чертип айтханды. Республиканы оюнусу тийишли министрствого эл мюлкде шендюго амаланы эл мюлке синдиргирге, Италия жи-

берген жангы оборудуванияны хайырлангъарга буйрукъ бергенди. Специалистерибизни Италияда хазырлауу юсюнден да баргъанды сёз сёвешуледе. «Алай уллу программа жарашдырууну, тюрлю-тюрлю тренинглени сагъышларын этерге, арт кезиуде чыгъа туручу хайырлы амаланы халкъ мюлкде хайырланууну башха

онгларын къуаргъа керекди», - деп белгилегенди Арсен Баширович. Италианы Юг эм Север-Кавказ федеральный округлада Сыйлы Генеральный консулу Пьерпаоло Лодиджани аны къыралны бла Къабарты-Малкъарны араларында халлагъа уллу багъа бичгенди. Республик бла бирге ишлеу мындан 7-8

жыл агъа башланганын эсге салып, ол: «КъМР-ни биз магъананы объекте санайбыз, аныча, борларын бет жарыкълы топтурган партнёрла айл кёл тюебейдиле», - дегенди.

Ахыры 2-чи бетдеди.

Кенгеш

Шендюго технологиялары хайырлануу - айныуу ышангъылышарты

КъМР-ни Правительство-сюнда Республиканы илму-техника жаны бла айныуу жаны бла жамауат советни биринчи жыйлыуу болгъанды. Аны РАН-ны КъМР-де илму арасына таматасы Пётр Иванов бардыр ганды.

КъМР-ни Промышленность эм сатуу-алуу министрствосуну

органларына, алимлерге, промышленниклерге биргирге, республиканы айныууну мадарларын табаргъа болушургуна ышанганын айтханды. КъМР-ни промышленность эм сатуу-алуу министри Роман Пономаренко айтханда, шендюго технологияда, илмууну жангылыкларына кере ишленген предриятианы онглары эски

Пётр Иванов.

Советни членлери аны къуаргъаны юсюнден келерини оюмларын айтханды. Болсада заманга кере айныуа излей эсек, андан арха къалыгъа сюймей эсек, экономикада жангы оюмла, илму тинтиле керек болгъанын а барысы да бирча белгилегендиле.

Алгъаракълада Россей ВТО-го къошулганды. Алай эсе уа, предриятиларыбызга конуренциягъа чыдамлы болгъан къыйнды. Былай болупада уа алчыла жаланда шендюго технологияны хайырланганына болалыкъдыла.

Жыйлыууну ахырында Пётр Иванов советни къуаргъаны бла экономиканы модернизациясы терк бардырылыгъа ышанганын айтханды. «Инновациялы экономикада этилген къорчанын терк окуна къайтарыллыкъдыла деп сакълаууа жарамайды. Алай тюз жолну сайларгъа уа керекбиз», - дегенди ол.

Бизни корр.

ТИН БАЙЛЫКЛА

Чечени ара межшты Россейни культура магъаналары болгъан мекамларыны санына тюшгенди

«Культура РФ» портал, Россейни культура байлыкларына саналгъан, «Образы Россейи» деген тизмеге къошканды Ахмат хажжи Кадыров аты межитини. Аны юсюнден Чечен Республиканы башчысыны эм правительствосуну пресс-службаларында билдиргендиле.

Андан сора да, ол тизмеге Булар деген архитектура-тарых комплекс (Патарстан Республика), Алтынар элде-Къурмангъазы Сагырбаевни музейи (Астрахань область), Дагъыстандагы Къала-Корейш деген ныктылы эл эм «Наран-Къале» деген ныктыла, Востоку халкларыны искусстволарыны Москвада музейи ол тарыхны бла архитектураны башха эсертмелери тюшгендиле.

Межит техниканы ахыр жетишмелери бла ишленгенди. Анга он минг чаклы бир адам сыйнады, хайырланылгъан жери 5000 квадрат метрди, минеретлерини бийикликлери 62-шер метрди.

Ичкни къуаргъанын айткъ-36 люстрадан 27-си Иерусалимдеги Куббату-са Сахра межит сыфаты ишленгендиле. 8-си Мединадагы Розвату-Небевни межит сыфаты жарашдырылдыла, бек улпусу, 8-метрик люстра уа Меккада Каабы формалды. Коллекцияны къуаргъа бир бёлек тонна багъыр, 2,5 килограмм бийик пробасы алтын, бир миллиондан аспам деталь къоштылганды.

пресс-службасындан билдиргенлерча, бу орган Къабарты-Малкъарда инновация политиканы синдире, ол жаны бла норматив-праволу ахтаны жарашдыры мурат бла къуарганды. Ол кенгешчи органды, республиканы илму-техника политикасына ош бёлюмлерин сайларгъа, техникарлыны, бизнес-инкубаторланы къуаргъа болушук этеркиди. Жыйлыууну ача, Пётр Иванов совет республиканы власть

ЖЕР - ЖЕРЛИ ВЛАСТЬ

«Эшиклерибиз кимге да ачыкъдыла»

Эноиланы Уезирни жашы Махмуд шендю Элбрус муниципальный району административны таматасыны кенгешчиси. Аны бла бирге ол республиканы Башчысына Джамуат советге киреди, КъМР-ни Жамауат палатасыны членди, районда адманы эркиликлери жаны бла уполномоченныйны ышанглы адманы. Биююн ол бизни ушакъ нёгерибизди.

Махмуд, мен билгенликден, сен кёл жыланы тюрлю-тюрлю къулукълада урунганда, адамла бла ишлеуде уллу сынаууну барды...

Тырынаууну комбинатында мастер болгъанды, «Подошвы» участка, насос-компрессор молке башчылык этменге, «Молібден-рудникни баш энергетикни орунбасарыны къулугун толтурганды, арда уа аны баш энергетикни да санынганда. ТЭМК-ны энергетикли службасына он жылы башчылык этменге.

1986 жылда уа партияны обкому Туризм эм экскурсияла жаны бла

Элбрус советге жиберген эди. Аны председатели болуп онеки жыл ишленге. Андан сора КъМР-ни ол замандагы президенти Валерий Коков Россей Федерацияны Президентини ишлерини управленийыныкъ болгъан «Приэльбрусье» пансионатха башчылык эт деген эди да, анда район администрациягъа кёлчюно ишлеп турганды.

Район администрацияда уа борчугъуз неди?

Мени боюума жамауат организацияла, политика партияла эмда дин организацияла бла байламлыкъла жюрютоноуу жумушу салынганды. Ала битуде да районда 22 болдыла. Мен аланы башчылары эмда келечилери бла терк-терк тубешиме, биз бирге кёл тюрлю кемчиликлени кёлтербиз, аландан кътулууну амаларын излейбиз, аланы сюебиз. Тамамларгъа къулубуздан келмеген жумушлары юсеринден аа администрацияны башчысына билдирме.

Бизни эшиклерибиз хар кимге да ачыкъ болгъанларын айтырп айтыргъа сюеми. Районууну жумушлары, къыйгъылары асыры кёлден,

бирде аны башчысына приёмгъа тюшерге къыйын да болуууду, мени уа не заманда да табаргъа тынды. Адамланы жарыуларына эс бурлулай бир заманда да къалмаучу.

Кертиди, аланы хар таргыууларын, хар тилеклерин эталлаз деп айталыкъ тюйюме. Алай аланы билдирича адам бар эсе, ол да игиди.

Жамауат организациялары юсеринден айтханда, ил ишленге келерикли болдыла? Мен Пенсийаны оюуну белгилерик эдим. Анга алгъан кёл тюрлю партия эм жамауат къулукълада ишлеп тургъан, бир затха уллу кёллю болмаган, жувалы адам Телпеланы Шауал башчылык этеди. Ол упайгъанланы жашуу болумларын бек иги биледи, аны биригуюнде эседе тургъаннан бири да къалмайды болушукъды. Ол аланы оюуларыны, саулыкларыны къыйгъысы этеди, кой жумушлары тамамларгъа окуна болушукъды.

Ахыры 2-чи бетдеди.

Тёгерек стол

Студент отрядла кюч ала барадыла

Тюнеме КъМР-ни билим беруу эл илму министри Пшикан Семенов бла аны орунбасары Геккиланы Солтан студент къурулуш отрядланы къаууму бла тубешгендиле. Ол «Тюгерек стол» халда бардырылганды. Министр жаш адамланы жангы 2013 жыл бла алгъышлагъанды, ала тутхан ишлеринде, окууларында жетишилми болурларын сюйгенни билдиргенди.

Ызы бла къабыргъада тагъылгъан уллу экранда «Россейли студент отрядла деген Битуроссей жаш тёллю жамауат организацияны презентациясы болганды. Аны педагог студент отрядны командири Мурат Кайцукон бардырылганды. КъМР-де жаш тёллюно бу къы-

Онган солгъа: Пшикан Семенов бла Геккиланы Солтан.

ни ишибизге чурум тапхан, сиз байланы тапсыз этгенсиз деген болмагъанды», - деп къошханды. «Россейли студент отрядла жаш тёллю жамауат организацианы КъМР-де регион бёлюмюно правленийни председателини орунбасары Аслан Шафиев студент отрядланы юйретуу магъаналары уллу болганын эсге салганды.

«Алада жаш адамланы юйретуу кёл заман, бирчала керек тюрлюоюле», - дегенди. Ол бу къыймлаууну дагыда бир игилигин чертгенди. Ол да неди десеги, анга къатышканла иш усталыкъла аладыла. «Алай бла бизни жашла Селигерде болгъанларында «Жаш къурулушчу» деген конкурсуа къатышып, Россейде ючюно жерге чыкъгъандыла.

Аслан Шафиев кемчиликлени юсеринден да айтханды. Аландан бири кийимле бла байламлыды. «Ала, сезюсю, бирчала болсада эмда алгъа республиканы бир тюрлю белгиси салына керек эди», - дегенди ол.

Тубешуно ахырында министр Пшикан Семенов студент отрядланы башчылары алагъа бек алгъа не керек болгъанын юсюнден тынгылы сагъшы этип, анга билдирилерин тилегенди. Андан сора да, бир къауум проблемаланы башха министрлерге да билдирип тамамларгъа болууун чертгенди. Ол жаш адамланы ил кёлчюно кёлчюно бек къыймлаууну андан ары кючлендире барыгъа кереклисин айтырп айтханды, анга себеплик этер ючюн, кюлюндан келгенни аймагъа эс бергенди.

ХОПЛАНЫ Марзят. Сурталаны автор алганды.

Шимал Кавказ кюн сайын 2 бет	Мында сауулгъан сютно - сауузлагъа бла сабийлеге 2 бет	Абынганнга ёрге турурга болушхан - сууанды 3 бет	Элим, журтум деп жашагъанды 3 бет	Юристлени биригуюлери - заманны излемди 4 бет	Къадарын окутуу бла байлаганды 4 бет
---------------------------------	---	---	--------------------------------------	--	---

Арсен КАНОКОВ:

Италия бла бирге ишлеуңү эл мюлкүдөн башлагъанбыз, энди туризмге,саулуку сакълауға бла билим берүүге көчөрикбиз

Ахыры. Аллы 1-чи бетдеди.

Италия бизни кырал бла байламлыктан эртеден жюрттен, асламысиза бизге оборуодование жибергенин эсигизге салыну тийиши керебиз. «Алай Къабарты-Малкъарға уа биз оборуодование сакънабыз бла чеклени кылам, анда тюрлю-тюрлю проеклеге

ахчабызны да салабыз. Биз киимиле, мебель да сагабыз, алай италиячыла кеслери барлы ишлерге суйген жерле уа бек аздыла. КМР а алары кеслерине тартагъанды», дегени конул. Жуукку заманда Прохладный шахарда дагында бир бириктирилген проект жашауда бардырыш башланарыкды. Сөз кирипч заводну юсюнден

барды. Аны ишлетип башларға аз квалганды. Пьерпаоло Лодиджани ары барып, аны көрүндө этенди. Предпритиягъа толусунай италиялы оборуодование салынганды. Хар мекяны башында камера орнашдырылды. Ол италиялыга ишчи кыуарга, аны баруу халына кыуарга да он берди. «Биз бирге ишлеушюноү эл мюлкүдөн

башлагъанбыз да, энди туризмге көчөрикбиз, бара-баргъан заманда, саулуку сакълауда бла билим берүүде бириккен проектине юсеринден да саягыш эткирбиз. Бизни педагогларыбыз бла студентлерибын Италияны университетине жиберип, алачыларын Къабарты-Малкъар кыуар университетте кептирип кюрюрге болуукду», дегени

КМР-ни Башчысы. Конусл а Федеральный министр Николай Федоров ре-спубликага ишчи жумуш бла келген заманда КМР-де эл мюлкю айнууна улу багъа бичгенини юсюнден билгенини айташды. Италияны посол да, Кавказгъа келгенинде, Къабарты-Малкъарда тохтаргъа суйген эди.

Справка:

Къабарты-Малкъарны италиялы предпринимательле бла бирге ишлеушюно энди ачы тарыхы барды. Бу кыралны жамаат кулукчулары бла бизнесменлери Италияны Россейде посолу Антонио Ландини башчылыгында 2012 жылда июльда Нальчикке келгенлеринде, сөз республиканы тюрлю-тюрлю бөлүмлеринде технологияны айнытууну юсюнден хаварла бла чекленип кыламганды. Битеу Север Кавказда жангы агротехнологияны жайынуу КМР-ден башларгъа кереклиси айтылганды. 2011 жылда уа бизни республиканы Италия бла сатыу-алу халлары артында иги айынганды, Германия эмда Украина эртегили партнёрла бла бирге ишлеушю кюрюмдөлери да озганды. Ол мюлкю айнытууну халлары амаларыны юсеринден айтханда, аладан бири - терк битим берип башлагъан терк бачхала жайыдуу. 2008 жылдан бери ала минг гектардан артык жерге салынгандыла. 2020 жылгъа дери аны он керге көбейтирге белгиленди. Тахта көгөтле бла жемиле сакъларыкы оруула да алай бирге кеп болуукду.

Залина ШОКАРОВА.

КМР-ни Башчысыны бла Правительствоууну пресс-службасыны таматасы-КМР-ни Башчысыны пресс- секретары.

«Эшиклерибиз кимге да ачыкьдыла»

Ахыры. Аллы 1-чи бетдеди.

Сөз ючюн, «чернобыльчаны» санаторийлеге тутувакала, дарманла бла, фатарла бла байламлы тилеклери бла таргъуларына кеп кыуаргъа тышоучудо. Керек болса, биз ол жумушаны юсеринден республиканы правительствоуна да билдиребиз. Сөз ючюн, кеп болганда бизни кыралгъа буюу бла Чернобыль АЭС-де аварияны палахларын тюзетиуге кыатышханадан бири тийиши статус алганды.

Мен дагында Тишируулары советин, Урушну эм урунуну ветеранларыны советин, дагы да кеп башха организацияны махтарык эдим. Ала районда хар тюрлю ишчи да кыуаргъа эмда бардырыгъа тири кыатышханадан бири тийиши статус алганды.

«Жамаут советлеча, жангы биригуени курауу магнасы уа бармыды?»

«Болмай а. Жер-жердеде жашуу халыны иги билди ючюн, властын бла жамауты арыларинда байламлык болууга тийишиди. Алай советлени жыйылуларында администрация жерде жашуу магналы жумушаны тамаллануу амаллары сюзолгонди, жартытык лагъа бла кемчиликке артык да улуу эс бурулады. Сөз ючюн, районну жамаут советини ахыр жыйылуунда администрацияны бек магналы эмда болжалгъа салымназлы ишлери белгиленгенди. Ала протоколгъа жазылгандыла эмда кылай тамалланганына мен кесим контроль этериким.

«Эл-элдеде болуу да бизни иш-бизде ахшы тереги айланганды. Ол а бизни жайырууну эм башха проблеманы да сюзюрге эмда тюз оюнула чыгарыгъа да себептик этеди. Кесибиз алына ошу атамалгъа жерде уа, биз алыны севсизгъа чыгарыгъа».

«Есон келген телюно ариу кылыкты,патриот ниетле ойретуу бюголююкде артыкда бек керек болуу турды. Ол иш-иш сиз да бир жанында кыла болмасыз?»

«Мен районну бла шахарны иймаллары бла дайым да тубешеме, эллилени сохларына барам, жер-жердеде жамаут советлени жыйылуларына кыатышам. Алада жаш телюно ойретууге баш магна бериледи. Администрацияны башчылары бла жаш адамла бла ишлеуно борчларын белгилейбиз, алыны солутулары не кыадыр тап куурауу мадарларын излейбиз. Жарсыгъа, элде шахардача онгла жокьдула, болсада кыладан келгени аймаибиз».

Арт заманда культура учредженила да ишлерин тиригениди: алыны асламысында жыр,тесеу кыуаула кыуаргъандыла, халкы аслам кыатышхан байрамла, тойла, жыйылула кюрюк бардырыладыла. Жангы спорт секцияла ачылгандыла. Алай ол аз болганы бармыды. Жаш телюно биз жолдан таймазча этер ючюн, терсине айланганыны

бир-бирлерине керге эсгериуле бла предложениела чыгарыгъандыла. Андан сора да, гражданыны примыгъа алау тохтаусу барды, алыны 22 таргъуларына бла тилеклери кыуаргъанды, алагъа керге тинтиле бардырылгандыла, хар бирине тыныгы жуулла берилгенди эмда тийиши мадарла этилгенди.

Шарт айтханда уа, комиссия ишчи усталыкыны даражаларын кюрююно, республикада жангы ишчи жерле кыуарууну, жай солугуу тал бардырыууну, вопроларына кыуаргъанды. «Тетерек столлада уа халкыны кылайсыз кыуаууна социальный болушук беринуу игилендирууно регион амаллары, Къабарты-Малкъар Республиканы шахарларында кыуарууну бардырыуу проблемалары сюзолгонди. Алада кыабил кюрюлген рекомендацияла законла чыгарууу эмда толугучу власт орналгъа жиберилгенди.

«Сизни Жамаут палатаны экинчи чакырылуууна уа кыошамыдыла?»

«Ху, анда ишчин андан ары бардырмам».

«Эбрус район республикада ишлизлени саны бек кеп болгъан жерден бириди. Ол болууну тюзөтир ог бармыды?»

«Кабалкис-ООУ-ну заводу кеп да бармай жангыртылп бошалыкты, анга жангы произвоствода да кыошлуукду. Ол заманда бекжюзге жуукк ишчи жер ачылганды. Алыны асламысына районну адамлары алынырыкларына ол предпритияны оючулары бла келишим этилгенди. Кесигиз билгенден, кеп болмай бизге «Almont» инвестиция компанияны эмда фольрам жарашдырууно промышленноствда ишчи кууруу бла корешген тыш кыуарлы компанияны келечилери келип кетгенди. Инвесторла Тирьнуаузда фольрам-молибден табылган жерледе тинтиле бардырп, ахчаларын салгыра унаса, юч жылдан комбинат ишлеп башларгъа, анда миннге жуукк адамгъа ишчи жер табылгъа болуукду.

«Эбрусуну тийресиини айныра да улуу ишаныуук барды. Ма ол юч улуу эмда магналы жумушла тамалланса, кыошак халда 2,5-3 минг ишчи жер ачылганды. Алай болса уа, ишизилдени кыуарууга кыладан келликди.

«Тынгылы ушак этгенин ючюн сиз бол».

ТЕМИРЛАНЫ Анастасий. Суратын автор алынды.

Мал кышыпатыв

Мында сауулгъан сюнню саусуэла бла сабийле ичегиле

Чекленген жууаллыгы болгъан «Майский» сют-ворт фермагъа Жарашуулары Шарай башчылык этеди. Анда

заманында алып турдыла. Ол зат а мында ишлеген онбеш адам хакларын кезиюнде алып турууга себеплик этеди.

Ольга Самойлова бла Ольга Балобойко бузуону кыуалгъаны эл сала турдыла.

348 тууар кышыладыла, аладан 130 ийнекден 56 буюзу барды. Биз анда болгъан кон маллагъа бакътан врач Ольга Балобойко бла бузуолагъа кыуаруу Вера Самойлова (суратда онганд солгъа) жангы телюно кыуалкларына энле салып, эсепке ала тура эди.

Бузуола ачык, хар бирине анча малны кечиндирир ючюн, 186 гектар жерде эсдюролген битимледен этилген мал аша, бичен, сибор, бир жерге жайышдырылгандыла. Аны хайырындан мал кышылатууну кыяналмай бардырадыла.

Зютеохник Загаштокьялы Магомет, малчыла Эфенди-

Фермада бузуоланы энчи багъадыла.

энчи ишленген орунчукладыла турдыла. Алай бек ала кеп уруулагъа чыдамлы болгъанлары Ольга Балобойко да айтды. Фермада конге бири тонна сют чыгарылады. Аны иги кесиги Майскенде сабий садлагъа, болныгъада втюроледди. Аны ючюн ахыны да

ланы Магомет, механизаторла Аналаны Магомет, Арсен Шомух кон сайын да фермададыла. Алай кыайгыруулары хайырындан телю алыуда кыуаран жокьду, ийнекледен сют саууну да азайтадыла.

МАМАЙЛАНЫ Алий.

Мал сайын

Америкалыла сугъаруучу техника чыгаруучу завод сюркитиле

Сугъаруучу техниканы чыгаруучу Валмпот деген америкалы завод Россейде – Ростов областада кесини биринчи предпритиясы ишлеркиди. ИТАР-ТАСС-ны корреспондентине регионну правительствоууну пресс-службасында айтхаларына керге, проектни жашауда бардырыуда биригип ишлеуно юсюнден меморандумгъа Германияда бардырылгъан «Жашин иынкы» деген халкыла аралы кюрюм кезиюнде Ростов областын губернатору Василий Голубев бла Аарон Шаллер кеп салгандыла. «Ал кезиуде кыурулуша берилик инвестиция 12 миллион доллар болуукду», дегендиле правительствоуу.

Подстанциялага ремонт этип эришгендиле

«ФСК ЕЭС» компанияда Россейни регионларыны энергетиклерины ремонтну бригадалары кыатышп бардырылгъан профессионалы усталык жаны битеулерде эришгендиле итоглары чыгарылганды. Социда бардырылгъан эришүүлени айырмалыгы 2012 жылы декабринде трансформатор подстанциялага ким терк эм эти ремонт этерикди деген борч салынган эди эм ол алай бла 2014 жылда бардырылук Олимпиада оюлгъа курортну электросеть мюлкюн хазырлау компанияны кесими келешинде Россияда ишлеуно эди, деп айтхандыла ИТАР-ТАСС-ны корреспондентине компанияны пресс-службасында.

Эришүүлени комиссиясы ишени итогларына керге, биринчи жерле бир блек предпритиягъа берилгенди. Бек игиле аны «Ленэнерго», «Электросетьлени Москва биригуилерини компаниясы», «Шимал Кавказгъа энергетика» ФСК ЕЭС-МЗ-ни Волга филиалы эм «МРСК Центра и Приволжья» компанияла саналгандыла.

Волгоград область бла байламлыктаны кенгертеди

Татарстан капитал курулушлары ИТ-технологияны, чабакъла жыйынуу сфераларында Волгоград область бла экономика байламлыктаны кенгертип мурадыла. Алыны юсеринде Кавказда республиканы президенти Рустам Минниханов губернатору Сергей Боженов бла тизилгенде келишгендиле.

Минниханову айтханына керге, 2009 жылда кыабил этилген сатыу-алу экономика келишимини хайырындан регионны араларында уага айландыруу дайым да кыбзе барды. Сөз ючюн, ол 2011 жылда 5,2 миллиард сомгъа жеттени. «Ол керюмдюзю биз кеп керге кыабилгъабыз», дегени Минниханов.

Боженов да биригип ишлеуно программасында чабуулганы, артында осврт тюрлюлерин, жайгугуу иш эс бурулуугун айтханды.

Мамуку эсдюрююно кыолгъа аладыла

Астрахань областада мамуку эсдюрююно агъын юсюне салыр мурагыдыла. «Бизни илму кулукчуларыбыз Камыз айында мамукуну Ас-1 деген жангы сортун чыгаргандыла», деп билдиргенди ИТАР-ТАСС-ны корреспондентине сугъаруучу тахта кетгечилени эм харбыз-хуан тахтачыкны битероссей илму-излем институтуну илму ишчи бла директору оруубасары Светлана Кособокова. Проспавле эм Терек областада кыуаман мамуку Россияда предпритияны аны ачык специалисттери айтхаларына керге, бу мамуку уубек мамукудан эсе игиди.

Мамукуну Россейде Иван Грозныйни заманында окуяны эсдюрүп олгандыла. Ма ол кезиуде, Төбенин Поволжыда, шендого Астрахань областада, мамуку эсдюрүлген биринчи бачхала кыуаруула эм арыларда кыабилгъабыз. Эмкорден 1950 жылгъа дери иги айнып турганды. Сора СССР-ни кыуаман сакътангъан промышленноствн Ара Азияны республикалары жалчыланыры себепли ол иш тохтагъан эди. Юг болгандыла мамуку, битеу алай айтханда, 240 минг гектарда эсдюрюлюп турганды.

Россейни Сбербанкны Дагыстанда - 13 кыошак бөлүмю

2013 жылда «Россейни Сбербанкны» деген ОАО-ну Шимал Кавказ мурагыдыла. «Бизни илму кулукчуларыбыз ишлеп башларыкы. Аны осюнден жер-жерли асламын информация органыны видеоконференциялары бардырылганды билдируу этгенди учредженини регион бөлүмюно председатели Пётр Колтыпин. Ол шендө республикада кыошак халда 29 офис ишлеп башлагъанын энчи халда чертип айтханды.

2012 жылыны ахырында республикада жангы формалы одисле ачылганы эдиле. Алада сатыу-алу этген, банкоматла бла адамла кеслери ишлерча зонала, информация-платеж терминал, клиентни адам кермеэча этилген кабина да бардыла, - дегени Колтыпин.

«Ол андан сора да, «Сбербанкны Дагыстандагы бөлүмю хар не жаны бла да шендө заманга келишкен финанс институту бол барды эм бизнесни айнытууга куулук этеди», дегени.

Кырал хатерени энчи ара тапдырыктыды

Халкыга кырал эм муниципальный жумуш этерик кеп функциялары ары ачылганды Квалкумуну ара шахары Элистада. Аны осюнден ИТАР-ТАСС-ны корреспондентине республиканы башчысыны пресс-секретары Буянча Галазов билдиргенди.

Кыуачыны халда араны ахча кезиуде регионну башчысы Алексей Орлов кырал органыны барысына да аларында тамаллангыра керек борч - властыны бла адамаланы араларын жууккышыдыруу, адамаланы кырал эм муниципальный органы тамалларкы жумушларын этюно жемгилетүүдо. Орлов айтханына керге, кеп функциялары ары жашауда ултхачылыкны да кыуартуурукду.

Арада 9 терезичи ишлеркиди электрон очердегле бла. Ол ишлеп башлагъан кезиуде 30 тюрлю жумуш тамам этилгилди. Быйыл алай арала юч районда куурулуктыды.

Эксюзлеге - фатарладан ачкычла

Шимал Осетияны ара шахарын мэриясында 39 эксюзго 30 фатарны ачкычлары берилгенди. Шахарны башчысы Бала Икоеваны айтханына керге, аладан 23-сю бирер отулу, бешисчи отулу, эки фатар а-төрт отулулула.

Кырал оюнула республикагъа бори салгъан эдиле-эксюзлени эм аталары, аналары кыуарма кыошан сайбейли, онг болганы кыуар, жашуу журтла бла жалчылгъабыз, дегени Бала Икоева. Быйыл алай бир жашчык бла кызыкчы биринчи керге жашуу журт кыолу болгандыла. Озгын жылда уа эксюс сайбейге жаланда 14 фатар берилген эди.

Шендө Шимал Осетияда фатарла аплыктаны очердегилеринде 300 кыуак бир адам барды. Быйлыны ахырына дери алай 46 фатар берилгилди. Сайбейге жашуу журтла Р-ни Правительствоууну бегиминде айтылганы эм республиканы велюуле программаны хайырыларын берилгенди.

Аналада жыл узуну солурукдула

Къара этигени жакъасындагы Анала курортуда жыл узуну солурача тизилген керектиди. Ма алай бори салгъанды Къобанын губернатору Александр Къурады. Таскыи керекти кыуаруучу топтур тургъан Сергей Сергеев бла тубешюмюнде.

4
Магнанылы тема

Юристлени биригуулери - заманны излемиги

Шиндопоно граждан обществоу айнытууну проблемалары эм Россияни Юристлени ассоциациясы (АЮР) регион бөлүмүнө магнанасын, бардырылган ишлени эм келир заманда таманалык борчланы осперинден айта, эки председатели, Нотариальный палатаны президенти А.А. Целуосованы бизин биллой суралыкка жууап бергенди:

-Ануса Азаматова, Россияни Юристлени ассоциациясыны Кызарты-Малкыар регион бөлүмүнө кыздан кызганды?

-Республикада Кызарты-Малкыар регион бөлүм 2012 жылда январьда кызганды. Алгач анда битеуда баш адам болгонды. Биогонюкде уа биз эгиле биш адам болбойс. Тогуз кандидат барды, дагында бизни биргилуокко киргизе союктенден отуз завленине жазылганды.

-Регион бөлүм келир заманда кесине кылаалы борча белгилейди?

-Бек алгач мен айтырга сойген, ассоциация жамуатуны эм кыралыс осперинде киргизе эгиле. Регион бөлүм юристлени биригидириуну борчун таммалдыды. Бир-бир организацияда - юридикчесий сфераны торло-торло жолларыны келечилери - адвокат, судьялы, нотариусла, бийик окуу юйледер, юстицияны органларында ишленген, республиканы юристленири сообществоу ага салынган борчланы толтурууга эм даражасын өсдорюрге себелгик этерине топу ийналганды. Ала уа, кыска айтаанда, белгилейды:

-право эм башка проектинги бла программаны таммалауға жамуатуны кенг жайырануу бла правую кырал кызруга себелгик эти; -адамланы право билимлерин өсдорю.

Жуукс заманда Россияни Минюстинде аккредитациядан өтөрге эм алай бла норматив-право актлаға эм алааны проектерине коррупцияға кызуга жайлыккасы экспертиза бардырырга ориентик алырга мурат этебиз. Ача жетер ючюн бийик классыи специалистере керекдиле. Андан сора да, юристлени хазырлаган бийик окуу юйлени жамуат аккредитациялануу керекдиле.

-Социальный жаны бла кырууланмаган граждана уа алай болушукну хаксыз алаальсымында?

-2012 жылны узунун, ары дери АЮР-ни регион бөлүмө кызранмаган кезиде да нотариальный палата квартал сайын тилектери бла келгенлеге хаксыз жумушла этеди. Озган жылда республикада 348 адамга болушук бергенди. Бир баш жумуш бла келген адамга консуляция беруу бек азында 300-500 сомду. Ол затны эсте аласак, граждана 121 800 сомларны агыандыла.

-Адамгага право билим беруде иш а кылайды?

-Ол бек магнаналы темады. Битурсеой жамуат организация ол затха улуу эс бурды. Право жаны бла жахилликни кетери бици ишибизде

тийишли жерни алады. Биз бир кыуум жумуш этер муратыбыс. Аланы уа жагы жылы алындан башларга деп туралыс. Аладан бирлери - торло-торло вопрослаға керге буюлетте хазырлауду. Граждана жашуаларында ол торло вопрослаға терк-терк тобейдиле, аланы уа юристлени болушуклары болмай тамамларга кыларындан келлик тойондо. Ол иште уа битеу бөлүмүнө членлери кыратырырга керекди. Ол да азыркы этердик. Конкур бардырыну юсонден билдирисе, тоз болушукду. Бек магнаналы эм сейрлик проектин жашауда бардыры биогонюкде бизи баш борчубузд.

-Ытыр декабрде Ассоциацияны регион бөлүмө улуу иш бардырыганды. «Жылы юристи» деген сауга тохташдырылганды. Сизни акылыгыга керге, не затгыыз иги болду, андан да иги этер ючюн а кылаалы онгарыгыз бар эдиле?

-Битеу алып айтаанда, ишибиз аман болмаганды. Мен республиканы Башчысыны Администрациясына, Правительствоу Председателине биринчи орунбары И.И.Марьяш болушанары ючюн ырамын. Регион бөлүмүнө советини членлери, улуу саугаға кергизюуге атылган документте тоз багга бичгени ючюн саугалга совете жорек ыразылгыгамы бирдирем. Аны бла бирге спонсор болушук бергенди барысына да ыспас этерге соеме. Ала уа «Велес-Агро», «Фармакокс», «Реал-ООО»-ладыла.

Алай да, камчиликке болмай кыламагандыла. Сизни алай акцияла бардырырга сынауубуз болмаганды. Мен топу ийналдым, мындан ары да магнаналы ишке кеп этиликпирине. Энди ол жаны бла иги сауга жайышдырыганбы. Ол торло акцияла бардырынуу планларын салгырга эм аланы жашауда тауек бардырырга кылуубуздан келликди.

СКФО-ну биринчилиги

Дзюдочуларбыз артык кыууандырмагандыла

Озган шабат кон республикабыны ара шахарында азододан СКФО-ну биринчилиги болганды. Эршиуле-Нальчикдеген спорт мекямда эки ючюндо биринчиликтерине кызатыш турганында. Алай спортла кырулу хорлайды. Эршиулене кызартга болушан КзМР-ни Спорт эм туризм жаны бла

да азодон федерациясыны президенти, Россияни сыйлы тренери Нурмагомед Емкужев эди. Ол айтканга керге, спортчуларыбыз алыганы жашдыла, аланы жетишмилери алдырыла.

-Бизни борчубуз а аланы улуу спортха хазырлауду. Бу жолгу шөрмешени юсонден айтаанда уа, спортчула кыруулары эмда хорламга итинуюктери болушанары кергизтендиле. Болсада усталыклары андан ары да өсөрчө, тышында бардырылган эршиулеге терк-терк кызатыш турруга керекдиле. Тамбалгык ючюнге биз кыуанырга тейо вое туралды дегер болушукду. Биринчиликтерине кызатыш турганында. Алай спортла кырулу хорлайды. Эршиулене кызартга болушан КзМР-ни Спорт эм туризм жаны бла

ичинде бардырылгандыла. Анда ючлерин сынарга он сегиз жыллары толмаган 450 жаш бла кыс кыратышандыла. Кызартга сойген адамла да аслам эдиле. Болсада бизни дзюдочуларыбыздан аланы бу жол биринчи жерге бла кыуандырмагандыла. Ол шарт бир аз жарыстанды. Республикабызны атындан тутушканда халкы билген дуня, Европаны эм Россияни министерствоу, Россияни бла Кызарты-Малкыарны Дзюдодан федерациялары болгандыла. Биринчилиги кыуанычы ачылууна КзМР-ни спорт эм туризм министри Аслан Абуаюнов, Олимпиада оюнланы призеру Анатолий Ларюков эмда Россияни Дзюдодан федерациясыны СКФО-да сыйлы келчиси, Россияни сыйлы тренери Алик Эльдарханов да кызатышандыла. Эршиуно баш судьясы КзМР-

ичинде бардырылгандыла. Анда ючлерин сынарга он сегиз жыллары толмаган 450 жаш бла кыс кыратышандыла. Кызартга сойген адамла да аслам эдиле. Болсада бизни дзюдочуларыбыздан аланы бу жол биринчи жерге бла кыуандырмагандыла. Ол шарт бир аз жарыстанды. Республикабызны атындан тутушканда халкы билген дуня, Европаны эм Россияни

РЕДАКЦИЯНЫ ПОЧТАСЫ

Къадарын окъутуу бла байлаганды

Хурметли редакция, мен эз тилинде чыккан «Заман» даймы окуучусума. Корреспонденттер-терк сейр халпарла мажарып басмаладыла. Сау болсунла. Мен а юлгопте тийишли, ахшы адамланы осперинден бек сойюп окуймла. Ала хаксызыны өткөрүшкүм.

Бизни элде, Жангы Малкыарда да көп тийишли адам жашайды. Газет окуучуларыбызны аладан бири бла шагырей этерге соеме. Ол - элде школун алгынгны директору Жолаланы Борис Ибрагимовичди.

Оп, жашуу жолун сабилеге билим беруге жоралап, 1964 жылда Терк районда, Опытный станицияда устаз болуп ишлеп тебейриди. Жангы Малкыар эл кыруалы, анда школга директор керек болганда уа, аны ол кыруулукса салдыла. Алай бла Жолу улу жайырма беш жылны урунда ол ишде.

Алгынгны школ жаш юйорле жашаган бараклада орналыл эди. Отура итчиликте. Сабилеге сайыналмай кыруалды орналыл. Болсада устаз коллектив ишын тынглы бардырыганды. Аны бошашгана, белгиле окуу юйлеге кирип, билимлерин андан ары өсдоргендиле. Токсозонаны жакылда уа элде улуу школ ишленди. Аны мекямыны

проектин алыр ючюн, Борис Ибрагимович Алма-Атага окуяна барды. Мекямы кызарттарын андагы проект институт жарашдырыганды. Улуу кыраулыбызны чачыла тебиреген кыйлы кезиюу. Ача кытылык, кыруулу материаланы жоктугу чырмаула тууруул туралды. Алай Борис Ибрагимович кызартылуугу бла ол кыруулук башланды. 1993 жылны биринчи сентябренге ала ол окуу юйюно ачылуу да болду.

Бугырулу ишде улуу кыраулылары болганы дагында эжеулени аттарын да сагынырга соеме. Эски окуу юйюно завхозу Ацкъыяланы Хасанны

бла аны шөфруу Хочуяны Сейтчи. Жарууу школда жумушларын да тындыра, жангыны кыруулуна да тири кыратышандыла. Мекямы хайрыларыбга берген ючюн аны белгилегенди.

Андан бери иги көвөк заман озу. Жангы Малкыары кысартыла, жашлары аруу мекямын таза отурундан да окуйду. Аны бошашгана уа, сайлаган усталыкларына ие болуп, урууну жолларында ахшы жетишмилеге жетише, аларын иги бла алдыра, этилени кыруандардыла.

Бизни республикадан тышында да белгиле жырычы Текуяны Амур, журналист Герийяланы Сафар, КзМР-ни МВД-сыны министрени орунбары Тетпеланы Атыл, белгиле лётчик Герийяны Хайса, аран Жайыраны Люба, полицияны полковниги Жашуяланы Дик, школун шындою директору Бошашланы Шарипа эм башкала бу школу бошашгандыла.

Борис Ибрагимович биогонюкде белгилейди. Юз бийчеси Элеп төрт жаш, бир кыс өсдоргенди. Сабилерине, тудуларына кыуана, мындан арысында да көп жашасын!

БАТЧАЛАНЫ Париса
Жаны Малкыар ол.

Тамашалык

Бек алаMAT скульптор - табийгъат

Табийгъатны кесинден уста скульптор табарга кыйынды. Жылга бла ташы суу, жыл, хауа да ашайды, иги эс буруп кызарсаган а, ол бир затка ушп кылады. Кеп болмай кызралган жаш юйорге жумушак мебель бериге керушюучюдиле. Тейлоден-теюлго өте барырга алаMAT таш диваны саугага этерге алыктын кишини эсиме колгоменди.

Неда жатма тыюнде таш тепси бла алай шинтикледен чыдамлысын, омгынын табаллыкыбыз? Алай ала турган жерлеринде артыкда тап келиширди. Жолучу тауларыбызны ариулууга кыа-

рай, Шыкыгъа чыгып барган тийред, жол жанында аузуланып кетсе, биотон эсинде кыларывады. Алайдан узык болмай табийгъат кеп емюр ишленген таш - сангырау кулак барды. Муну тоз бери тишлерине жютю жерлери болганы алаMAT скульптор жарашдырыган ючюн тойондо, ол алай эки жаралганды.

Бу налат ташда кы-олланы байларча тешиклени адам кеси этгенди. Аны бир жаркынымы табаллыкыбыз? Алай ала турган кыты тау пародалагга ушаганына биогонюг дунинда кептодо.

Эсертмелерибиз жок-чула деп жаныбыз. Бардыла, алагга аты атарга керекди аны. Свз ючюн, ташны тейшек этип жашаган таулуга алай дивандан тап жарашан не зат болушукду?

Стал бла шинтикле кыонакбайлыкны сойгенибизни белгисинди. Таш тышле уа, кыонакылага ышарып, алай тобоючно биозно тауларыбызга келликте билсинле. Эки торсионло таш а милетибиз эки тили угвай, бир тили болуруга кереклигин кергизтен сейрлик шартты.

Бу тамашаланы барысын да озган жылны ахыр айында Холам-Бизынны тарында кердик. Табийгъат салган эсертмеленде уруша, анда өйлөнгө жораланган бири да жок. Барсы да жашарга келгендиреди.

Нальчикте, башка шахарлаға биринчи керге келген бек алгъа эсертмеленге эс бурды. Бу ауузга кыруу мен огардыда сагынган ташлаға, аруу кызартыбизге кызартга, таза хауабызда солугра, шудан суларыбыздан ичерге кыонакыла жетишпей туралды аны. Бу жаны бла улуу байлыгыбыз болганын алыктын кесибиз да анылапмаймы тура болушукбуз?..

МАМАЙЛАНЫ Алай.

Билдирли

Аскер кыуулукыга - контракт бла

Кызарты-Малкыар Республиканы аскер комиссариатыны Нальчикде кыуулук этип бошаш, запасада болганы граждана кыуулукдан контракт бла аскерде кыуулук этерге кандидатла сайлайды. Иш хакларылууду.

Кандидатладан былтай излем суралады: - жыл саны 40 жылны дери; - билими топу артыкыдан кем болмаган (битеуло); - Россия Федерацияны Саутанган Кючлеринде бир жылдан аз болмай кыуулук этген; - салугу аскерде кыуулук этерге жаргаган; - профессионал жаны бла хазырлыгы 1-чи эм 2-чи категорияга келишкен;

- салугу, кыруу РФ-ни аскер кыуулукына жаргаган, аны маршаларын толтурууга кылуудан көптен.

Контракт бла аскерде кыуулук этерге адеби, кылыгы осал, ичиге, наркотик затлагга кыулары болган (табынган) кандидатла, энди дери суд этилгенле, аскер борчларын толтурмай, контрактны болуларына сайынайы болжалындан алгга аскерден кетпелле алынылаыдыла.

Контракт бла аскерде кыуулук этерге сойгенде КзМР-ни аскер комиссариатыны Нальчикде бөлүмөнө бу адрес бла келсинле: КзМР, Нальчик шахар, Волгоград орам (алгынгны Красноармейская), 26-чы, 24-чю кабинетте. Телефон: 44-10-83.

УЧРЕДИТЕЛЬЕ: КЪАБАРТЫ-МАЛКЪАР РЕСПУБЛИКАНЫ ПАРЛАМЕНТИ БЛА ПРАВИТЕЛЬСТВОСУ

Баш редактор
АТТАЛАНЫ Жамал

РЕДКОЛЛЕГИЯ:
БЕШПАЙЛАНЫ Муталин (баш редактору орунбары), КЪОНАКЪЛАНЫ Хасан (баш редактору орунбары), АЛИКАЛАНЫ Владимир, ТЕКУЛАНЫ Хауа, ТОКУМАЛАНЫ Хусейн, ТОКЪЛУЛАНЫ Борис (жууаплы секретары).

ТЕЛЕФОНЛА:
Редатору приемный - 42-43-01. Баш редактору орунбарлары - 42-38-21, 47-26-22. Жууаплы секретарь - 42-66-85. Секретариат - 40-93-62. КОРРЕКТОРА - 42-63-52.

РЕДАКЦИЯНЫ БЕЛОМЛЕРИ:
Жамуат-политика бөлүм - 42-67-62, 42-24-02. Экономика бөлүм - 42-66-73. Кызугура бөлүм - 42-75-82. Социальный политика бөлүм - 42-66-76, 47-27-59. Жанылыкка эм спорт бөлүм - 47-26-39, 42-66-71. Письмоу эм ресхам бөлүм - 42-37-94. Тиражчыча бөлүм - 47-31-94. Сурат алычуула - 42-68-72, 42-66-76. Бухгалтерия - 42-30-87. Операторла - 47-26-28, 42-39-65.

Редация авторла бла кызарт жюрюмтейди. Кызат жазмалагга рецензия этилмейди эм ала артка кызартыламдыла.

Газетде басмалыгын материалда айтылган оомла редакцияны оому бла келишимге болушукду. Адады айтылган хар зат ючюн Россия Федерацияны Басманы оомден: законуна тийишлидикте материаланы авторлары кеслери жууаплайдыла.

Редация автордан 400 гезиттенген (машина бла жазылган 5-6 бет) кеню маамды.

Гезит Басманы эм асылды информациона эркинликтерин кырууруу жаны бла Кызарты-Малкыар регион инспекцияда 1994 жылда 14-чю июньда регистрация этилгенди.

Регистрация номер — 0066. Индекс - 51532

Гезитни басмага КзМР-ни Асламды информация органжы жаны бла, жамуат эмда дин организацияла жаны бла министрествоуу коомпютер службага хазыр этилди.

Гезит «Тетраграф» ООУ-ну редакциясына басмалыгында Нальчик шахар, Ленин аты проспек, 33

Газетени велерине тапшыруу ючюн КзМР-ни почта связыны федеральды Управленисы жууаплайды. Телефонусу: 76-01-28, 76-01-10

Газетени роуинагга сатыу ючюн КзМР-ни «Респечал» ашкер обществоу жууаплайды. Телефон: 42-69-34

Номерте графикте керге 19.00 сагытда кыол салында. 20.00 сагытда кыол салынганды

ГАЗЕТНИ НОМЕРНИ ЧЫГАРГАНЫЛА:
Тикаланы Фатима - дежурный редактор; Кетечиняны Зуфия - жууаплы секретары орунбары; Зезаланы Лида - (1, 2-чи бетте); Бийчекеланы Жаннет - (3, 4-чю бетте) - корректорла.

Тиража 3630 экз. Заказ № 156

РЕДАКЦИЯНЫ ЭМ ИЗДАТЕЛЬНИА ПРЕС-И:

360000, Нальчик шахар, Ленин аты проспек, 5

элэктору почта: elbor_50@mail.ru